

Näringsutskottets betänkande

1980/81:45

över proposition 1980/81:89 om vissa frågor rörande glasindustrin
jämte motioner

Ärendet

I detta betänkande behandlas
dels proposition 1980/81:89 om vissa frågor rörande glasindustrin,
dels två motioner som har väckts med anledning av propositionen.

Propositionen och motionerna redovisas i det följande.

Svenska glasbruksföreningen har inkommit med en skrivelse.

Propositionen

Förslag

I proposition 1980/81:89 (industridepartementet) har regeringen föreslagit riksdagen att godkänna av föredragande statsrådet angivna riktlinjer för åtgärder för den manuella glasindustrin.

Genom propositionen har regeringen också berett riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet har anfört om planglasindustrin och förpackningsglasindustrin.

Under angivna punkter i propositionen har regeringen vidare föreslagit följande:

B 20. Lån till investeringar inom manuell glasindustri (s. 27)

att riksdagen

1. godkänner vad föredragande statsrådet har förordat om disposition av vid utgången av budgetåret 1980/81 tillgängliga medel på anslaget Lån till investeringar inom manuell glasindustri.

2. till Lån till investeringar inom manuell glasindustri för budgetåret 1981/82 anvisar ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

B 21. Kostnader för räntebefrielse vid särskilda strukturgarantier för manuell glasindustri (s. 28)

att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under budgetåren 1981/82–1983/84 ikläda staten förpliktelse i form av särskilda strukturgarantier för manuell glasindustri, som innebär åtaganden om högst 25 000 000 kr.,

2. till Kostnader för räntebefrielse vid särskilda strukturgarantier för manuell glasindustri för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 2 000 000 kr.

Huvudsakligt innehåll

I propositionen föreslås ett fortsatt och utökat industripolitiskt åtgärdsprogram för den manuella glasindustrin under perioden 1981/82–1983/84.

En viktig del i det föreslagna programmet är insatser för att främja exporten. En avsevärd ökning av nuvarande exportfrämjande åtgärder föreslås. Vidare läggs förslag fram om införande av särskilda strukturgarantier i syfte att underlätta finansieringen av branschens marknadsföringsanstängningar. Fortsatt stöd till konsultinsatser föreslås, varvid visst stöd för designverksamhet avses ingå. För att den tekniska kompetensen inom branschen skall höjas planeras teknisk fortbildning av vissa personalkategorier. Fortsatt investeringsstöd med avskrivningslån för investeringar i effektivitetshöjande produktionsutrustning och bättre arbetsmiljö skall förekomma under perioden.

För de föreslagna åtgärderna tas upp en ram av 36,5 milj. kr. för hela treårsperioden. För särskilda strukturgarantier beräknas 25 milj. kr. För budgetåret 1981/82 föreslås 10,5 milj. kr.

I propositionen redovisas också vissa frågor rörande planglasindustrin och förpackningsglasindustrin.

Motionerna

Yrkanden

Motionerna är följande:

1980/81:1945 av Olof Palme m. fl. (s), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om för flera företag gemensamma exportföretag,

2. begär att regeringen ser över möjligheterna att förstärka importskyddet för den inhemska produktionen av hushålls- och prydnadsglas,

3. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om underlättande av löntagaräggande av företag inom den manuella glasindustrin,

4. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bedrivande av fortbildning vid Glasforskningsinstitutet i Växjö,

6. till Lån för alternativa sysselsättningsprojekt på glasindustriorter (industridepartementet) för budgetåret 1980/81 anvisar ett reservationsanslag av 10 000 000 kr. att disponeras på de villkor som anges i motionen,

7. att riksdagen begär att regeringen ger statens industriverk i uppdrag att gå vidare med utredningsarbetet på emballageglasområdet.

1980/81:1946 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen

1. avslår proposition 1980/81:89 och hos regeringen begär att ett nytt förslag utarbetas som innebär oförändrad sysselsättning inom den manuella glasindustrin i enlighet med riksdagens tidigare beslut,

2. hos regeringen begär förslag till församhålleligande av de stora glaskoncernernas ägande inom glasindustrin,

3. hos regeringen begär förslag till stimulans för löntagarkooperativt ägande av de mindre glasbruken i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. uttalar att staten skall svara för utbildningen för glasindustrin,

5. hos regeringen begär förslag till upprättande av ett gemensamt exportbolag för den manuella glasindustrin,

6. hos regeringen hemställer om förslag till importbegränsningar inom den manuella glasindustrins produktionsområde,

7. hos regeringen begär förslag till kulturanslag till glasindustrin i enlighet med vad som anförts i motionen,

8. hos regeringen begär initiativ för att sysselsättningsgarantin vid Emmaboda Glasbruk AB uppfylls.

Yrkande 5 i motion 1980/81:1945 har behandlats av utbildningsutskottet (UbU 1980/81:22).

Skrivelse från Svenska glasbruksföreningen

I skrivelse till utskottet föreslår Svenska glasbruksföreningen att, i enlighet med vad statens industriverk förordat, avskrivningslån skall kunna lämnas med upp till 80 % av kostnaden för investeringar som genomförs för att förbättra den yttre miljön. Glasbruksföreningen vill vidare att importen av glasvaror från Östeuropa, Kina och Taiwan skall läggas under licensimport-tvång och att statens andel för finansieringen av Glasforskningsinstitutets kollektiva forsknings- och utvecklingsinsatser skall höjas från 50 till 60 %.

Utskottet

Inledning

Glasindustrin brukar indelas i manuell glasindustri, planglasindustri och förpackningsglasindustri. Inom den manuella glasindustrin tillverkas hushålls-, prydnads- och belysningsglas, inom planglasindustrin glas för fönster i byggnader och fordon och inom förpackningsglasindustrin glasförpackningar för livsmedelsindustrins behov.

Riksdagen har vid olika tillfällen under 1970-talet beslutat om åtgärder för glasindustrin. Mot bakgrund av problemen inom den manuella glasindustrin har under perioden 1970/71–1979/80 medel beviljats för exportfrämjande åtgärder, konsultinsatser, investeringslån och strukturgarantier. Kostnaderna för dessa åtgärder uppgick under perioden till 32,5 milj. kr. Beviljade lånegarantier uppgick t. o. m. budgetåret 1979/80 till 20 milj. kr. i strukturgarantier och 1,6 milj. kr. i exportlånegarantier.

I samband med behandlingen av vissa punkter i budgetpropositionen 1979 uttalade näringsutskottet (NU 1978/79:28 s. 20 f.) bl. a. att en samlad plan borde upprättas för samhällets insatser på glasindustriområdet. I fråga om den manuella glasindustrin anförde utskottet bl. a. att målet borde vara att förbättra denna industris långsiktiga konkurrenskraft och konstnärliga kvalitet så att den dåvarande sysselsättningsnivån kunde bibehållas.

Riksdagen ställde sig bakom utskottets uttalande (rskr 1978/79:207).

Med anledning av riksdagens beslut uppdrog regeringen våren 1979 åt statens industriverk att utarbeta förslag till en samlad plan för samhällets insatser för glasindustrin. Industriverket har hösten 1980 lämnat separata rapporter för glasindustrins tre delbranscher. Någon samlad plan har inte utarbetats.

Föredragande statsrådet har funnit det naturligt att, mot bakgrund av de stora skillnader som föreligger i fråga om struktur och problem, glasindustrins olika delar behandlas var för sig.

Den manuella glasindustrin

Den manuella glasindustrin sysselsatte hösten 1980 ca 1 900 personer. Branschen, som utgörs av 19 glasbruk i 12 olika företag, är i allt väsentligt koncentrerad till östra Småland.

Enligt propositionen förorsakas branschens svårigheter under senare år av bristande konkurrenskraft, sammanhängande med inriktningen på arbetskraftsintensiv tillverkning samt vårt internationellt höga kostnadsläge. Andra faktorer som inverkat är förhållandevis låg produktionsteknisk standard och låg tillväxt på både hemma- och utlandsmarknaderna.

I propositionen föreslås ett treårsprogram för den manuella glasindustrin enligt följande (milj. kr.).

	1981/82	1982/83	1983/84	Totalt
Branschfrämjande åtgärder	6,5	7,5	8,5	22,5
Lån till investeringar	2	3	3	8
Räntebefrielse vid särskilda strukturgarantier	2	2	2	6
Summa	10,5	12,5	13,5	36,5

Det föreslagna programmet överensstämmer i stort med vad statens industriverk i rapporten (SIND 1980:9) Manuella glasbruk i strukturomvandling har förordat i utvecklingsalternativet "marknadsanpassad utveckling med branschstöd". Alternativet innebär en kapacitetsneddragning som av industriverket beräknas medföra en nettominskning av sysselsättningen med 285 anställda under treårsperioden 1981–1983.

Enligt utskottets bedömning bör det föreslagna programmet ge förutsättningar för en på längre sikt förbättrad konkurrenskraft. Utskottet vill i sammanhanget instämma i uttalandet i propositionen att branschens internationella konkurrenskraft får anses vara i hög grad beroende av skicklig hantverksmässighet och den kvalitet som följer härav.

I motion 1980/81:1946 (vpk) hänvisas till att regeringen inte har utgått från de mål för en samlad plan för samhällets insatser på glasindustriområdet som riksdagen år 1979 uttalade sig för. Regeringens förslag kommer enligt motionärerna att medföra att ytterligare nedläggningar av mindre bruk blir nödvändiga och att det s. k. glasriket kommer att mista mycket av sin egenart. Vidare tyder regeringens linje, t. ex. då det gäller utbildningsinsatserna, på att man försöker gå in på den s. k. lågprismarknaden. Därmed gräver man en grav åt den svenska glasindustrin, säger motionärerna och föreslår avslag på propositionen.

Enligt utskottets mening innebär regeringens förslag en i nuvarande statsfinansiella läge ambitiös satsning för att stärka branschens konkurrenskraft. En viss minskning av kapaciteten måste med nuvarande marknadsförhållanden anses vara ofrånkomlig. Utskottet kan inte finna att regeringens förslag skulle innebära ett frångående av svensk glasindustris karaktär av konsthantverk. Mot bakgrund av vad som här sagts avstyrks det nämnda avslagsyrkandet.

I motionerna 1980/81:1945 (s) och 1980/81:1946 (vpk) föreslås *ytterligare medelsanvisning*.

Enligt motion 1980/81:1945 bör, som industriverket har föreslagit i den nämnda rapporten, 10 milj. kr. under en treårsperiod anslås i lån för satsningar på alternativ sysselsättning på glasindustrierna. Medlen skulle kanaliseras via de regionala utvecklingsfonderna i Kalmar, Kronobergs och Östergötlands län. Motionärerna pekar på att det finns akuta sysselsättningsproblem på flera av de aktuella orterna och anför att åtgärder måste sättas in snabbt, om de akuta problemen skall kunna lösas på ett från social synpunkt acceptabelt sätt.

Enligt motion 1980/81:1946 bör riksdagen hos regeringen begära förslag om ett kulturbidrag av storleksordningen 10 milj. kr. per år. Det arbete som utförs vid glasbruken är till stor del ett konstnärligt arbete, uttalar de, och riksdagen har tidigare varit positiv till att kulturbidrag utgår till glaskonsten.

Utskottet vill för egen del anföra följande.

Omfattningen av de i propositionen föreslagna stödåtgärderna innebär att

glasbruken får ökade möjligheter att upprätthålla sysselsättningen. Redan befintliga instrument skapar förutsättningar för alternativ sysselsättning om problem ändå skulle uppstå på glasorterna. Utskottet vill här särskilt peka på möjligheterna att erhålla regionalpolitiskt stöd samt lån från utvecklingsfonderna och att även i övrigt utnyttja fondernas resurser. Mot bakgrund av vad som här har anförts avstyrks det ifrågavarande yrkandet i motion 1980/81:1945.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag beträffande anslag och garanti-ram.

Uttalandet i motion 1980/81:1946 om riksdagens positiva inställning till att glaskonsten får kulturbidrag torde syfta på ett beslut av riksdagen våren 1979 med anledning av kulturutskottets betänkande KrU 1978/79:24. I betänkandet anfördes bl. a. följande (s. 23):

Kulturutskottet anser att det inom den manuella glasindustrin ryms värden som utgör väsentliga delar av kulturarvet. Den konstnärliga och konsthantverksmässiga tradition som finns inom denna industri bör inte bara få leva kvar utan också få möjligheter att utvecklas. Utskottet finner det nödvändigt att man vid utarbetandet av en samlad plan för samhällets insatser särskilt beaktar den manuella glasindustrins betydelse från konstnärlig och kulturell synpunkt.

Näringsutskottet vill understryka den manuella glasindustrins betydelse från kulturpolitisk synpunkt. En insikt härom präglar även propositionen. Bl. a. betonas i denna vikten av att hantverksmässigheten i branschen bevaras (s. 10). Vidare förordas att medlen till branschfrämjande åtgärder för manuell glasindustri får användas för stöd till designverksamhet (s. 13). Mot bakgrund av vad som här anförts och med hänsyn till det statsfinansiella läget avstyrker näringsutskottet motionsyrkandet.

I motionerna 1980/81:1945 (s) och 1980/81:1946 (vpk) behandlas också frågan om *importskydd* för svensk glasindustri.

Enligt den förra motionen bör riksdagen anmoda regeringen att se över möjligheterna att förstärka importskyddet för den inhemska produktionen av hushålls- och prydnadsglas. Motionärerna hänvisar till den i det föregående nämnda rapporten från industriverket, enligt vilken den s. k. lågprisimporten från u-länder och öststater ännu är av relativt begränsad omfattning men måste betecknas som ett potentiellt hot. I rapporten sägs också att de flesta med Sverige jämförbara länder med en inhemsk glasindustri har en betydligt högre nivå för skyddet mot lågprisimport än den som Sverige i dag har och att lågprisimporten utgör ett så allvarligt hot att åtgärder som kan mildra effekterna allvarligt bör övervägas. Bland de åtgärder som åsyftas är "förstärkta skyddsnivåer". Motionärerna ansluter sig till industriverkets bedömning.

Enligt motion 1980/81:1946 är det nödvändigt att vissa importbegränsningar införs inom den manuella glasindustrins produktionsområde.

Utskottet vill erinra om att år 1980 över 80 % av importen av hushålls- och prydnadsglas kom från EG- och EFTA-områdena. De preferensberättigade u-ländernas andel uppgick till knappt 3 % och andelen för statshandelsländerna (exkl. Kina) till drygt 5 %. Den sistnämnda ländergruppens andel har på senare år sjunkit. Lågprisimporten av hushålls- och prydnadsglas har sålunda f. n. endast marginell betydelse. Det är emellertid angeläget att regeringen noga följer utvecklingen och överväger vilka åtgärder som är möjliga att vidta. Utskottets ställningstagande innebär att de här behandlade yrkandena i motionerna 1980/81:1945 och 1980/81:1946 avstyrks.

I propositionen förordas fortsatta och avsevärt ökade exportfrämjande åtgärder för den manuella glasindustrin under treårsperioden 1981/82–1983/84. I anslutning härill lämnas i motionerna 1980/81:1945 (s) och 1980/81:1946 (vpk) förslag om för flera företag *gemensamma exportföretag*.

I motion 1980/81:1945 konstateras att redan med nuvarande stödformer finns möjligheter att få avsevärda bidrag för exempelvis en för flera företag gemensam försäljningsorganisation utomlands. Motståndet inom branschen mot samarbete av detta slag har dock enligt motionärerna varit betydande. De två stora företagen har i stor utsträckning etablerat egna försäljningsbolag. I motionen förordas att ansträngningarna att inom ramen för de branschfrämjande åtgärderna bilda för flera företag gemensamma exportbolag ändå bör fortsätta.

Enligt motion 1980/81:1946 måste de små och fristående glasbruken få ett förstärkt stöd i sina export- och marknadsföringssträvanden. Ett gemensamt exportbolag för exportindustrin bör skapas.

Utskottet anser att mycket talar för en förbättrad samordning av de svenska glasföretagens exportansträngningar. Som framhålls i motion 1980/81:1945 finns med nuvarande stödformer möjligheter att få betydande statligt stöd för företag som vill samarbeta i en exportorganisation. Utskottet förutsätter att strävandena att åstadkomma en förbättrad exportsamverkan fortsätter inom ramen för dessa åtgärder. Den slutliga avvägningen av insatserna måste dock bestämmas av industriverket. Något särskilt uttalande till regeringen i frågan finner utskottet inte befogat.

Avskrivningslån för investeringar inom manuell glasindustri utgår sedan budgetåret 1977/78. Lånen kan lämnas till effektivitetshöjande investeringar i produktionsutrustning, för investeringar som i första hand syftar till att förbättra arbetsmiljön och för investeringar som görs vid enskilda produktionsenheter som en direkt konsekvens av att mängd köps från en central råvaruanläggning. Lånen, som är ränte- och amorteringsfria, kan utgå för högst 50 % av investeringen och skrivs av under högst tio år.

Industriverket har i rapporten Manuella glasbruk i strukturomvandling föreslagit att avskrivningslån även skall kunna lämnas till investeringar avseende förbättrad yttre miljö och då utgå med högst 80 % av investeringen. I propositionen (s. 17) uttalas emellertid att oförändrade regler bör gälla för lånen.

Glasbruksföreningen anför i sin skrivelse till utskottet att investeringar för förbättrad yttre miljö är synnerligen betungande för den hårt trängda glasindustrin, särskilt eftersom detta slag av investeringar inte medför någon produktivitetsförbättring. Enligt föreningen är det angeläget att industriverkets förslag i frågan bifalls.

Utskottet anser att det finns skäl som talar för att avskrivningslån får lämnas för förbättring av den yttre miljön och att lån i sådana fall får lämnas för mer än 50 % av investeringen. Med nuvarande regler finns det enligt utskottets mening risk för att företagen kommer att sakna finansiella resurser för effektivitetshöjande investeringar om de först utan statligt stöd måste genomföra investeringar för förbättrad yttre miljö. Det bör emellertid lämnas åt regeringen att avgöra om den fortsatta utvecklingen motiverar en ändring av lånebestämmelserna. Utskottet föreslår att riksdagen gör ett uttalande till regeringen enligt vad utskottet här har anfört.

I propositionen föreslås att inom ramen för de branschfrämjande åtgärderna stöd för högst 500 000 kr. per år under perioden 1981/82–1983/84 skall lämnas till *fortbildning* av i första hand teknisk personal och driftspersonal vid Glasforskningsinstitutet i Växjö eller vid fristående utbildningsinstitut.

Frågan tas upp i motion 1980/81:1945 (s). Med hänsyn till vikten av förstärkta kontakter mellan Glasforskningsinstitutet och de människor som är praktiskt verksamma i branschen bör enligt motionärerna ifrågavarande fortbildning i första hand ske vid Glasforskningsinstitutet.

Utskottet ställer sig bakom vad som härvidlag anføres i motionen. Den tendens till främlingskap mellan branschen och institutet varom talas i propositionen bör genom ökade kontakter kunna bringas att upphöra. Motionsyrkandet tillstyrks sålunda. Riksdagen bör göra ett uttalande i enlighet härmed.

I detta sammanhang vill utskottet ta upp frågan om det *statliga bidraget till den kollektiva forskning som bedrivs inom Glasforskningsinstitutet*. I likhet med vad som gäller för statligt stöd till annan kollektiv forskningsverksamhet har bidraget till Glasforskningsinstitutet fastställts efter förhandlingar mellan den bidragsgivande myndigheten, styrelsen för teknisk utveckling, och institutet i fråga. Normalt utgår statligt bidrag med 50 % av kostnader för den kollektiva forskningen. I ett par undantagsfall utgör statsbidragsandelen 60 %.

Svenska glasbruksföreningen framhåller i sin skrivelse till utskottet att branschens bidrag till – och därmed Glasforskningsinstitutets resurser för – kollektiva forsknings- och utvecklingsinsatser tenderar att minska. Skälet härtill är den minskade omsättningen i den manuella glasindustrin.

Utskottet vill peka på den höga ambition som präglar det föreslagna åtgärdsprogrammet för perioden 1981/82–1983/84. Det skulle, menar utskottet, ge en obalans åt programmet om institutet under denna tid skulle tvingas minska sin verksamhet. Det bör emellertid få ankomma på

regeringen och styrelsen för teknisk utveckling att ta ställning till i vilken utsträckning Glasforskningsinstitutet skall tillgodoses inom ramen för tillgängliga medel till stöd för kollektiv forskning. Även härvidlag förordar utskottet ett uttalande av riksdagen.

Det föreslås i motion 1980/81:1946 (vpk) också att staten skall svara för *utbildningen* inom glasindustrin.

Med anledning av ett yrkande i motion 1980/81:1945 (s) med innebörden att en översyn av utbildningsfrågorna inom den manuella glasindustrin bör genomföras har utbildningsutskottet i betänkande UbU 1980/81:22 föreslagit att riksdagen hos regeringen begär en samlad översyn av de frågor som rör utbildningen för den manuella glasindustrin.

Näringsutskottet menar att frågan om huvudmannaskapet för utbildningen bör kunna behandlas i den föreslagna översynen. Yrkandet i detta ämne i motion 1980/81:1946 avstyrks således.

I både motion 1980/81:1945 (s) och motion 1980/81:1946 (vpk) behandlas frågan om *ägandeformer* för glASFöretag.

Enligt den senare motionen är ändrade egendomsförhållanden en förutsättning för att koncentration och bruksnedläggelser inom glasindustrin skall upphöra. De stora bruksägarnas tillgångar inom glasindustrin bör därför överföras i samhällelig ägo, hävdar motionärerna. För de mindre bruken bör löntagarkollektiva eller -kooperativa ägandeformer stimuleras.

Lösningar som innebär att verksamhet tas över och drivs vidare av löntagarna, exempelvis i form av *arbetskooperativ*, bör enligt propositionen kunna vara ett alternativ till andra företagsformer.

I motion 1980/81:1945 (s) sägs att det bör vara ett klart uttalat mål för verksamheten inom branschprogrammet att underlätta bildande av arbetskollektiv och att riksdagen bör göra ett särskilt uttalande härom. Motionärerna anmäler sin avsikt att återkomma till frågan om löntagarägda företag i en allmän motion om industripolitiken.

I proposition 1980/81:130 om industripolitikens inriktning, m. m. anför (s. 62) att den pågående försöksverksamheten med fördjupade företagsserviceinsatser i samband med att löntagarägda företag bildas bör byggas ut och fortsätta samt utvidgas till att gälla samtliga län. Ämnet tangeras i den socialdemokratiska partimotionen 1980/81:2020 med anledning av denna proposition och tas upp separat i ett par andra motioner. Propositionen jämte motioner behandlas f. n. av utskottet, som alltså avser att återkomma till frågan om arbetskollektiv i ett senare betänkande i vår.

Utskottet är inte berett att tillstyrka förslaget i motion 1980/81:1946 att de stora bruksägarnas tillgångar inom glasindustrin skall överföras i samhällelig ägo.

Med hänvisning till vad som här anförts avstyrks de nu aktuella motionsyrkandena.

Övrig glasindustri

Utskottet har ingen erinran mot vad som i propositionen anförs beträffande planglas- och isolerruteindustrin samt förpackningsglasindustrin.

Enligt motion 1980/81:1946 (vpk) bör regeringen vidta åtgärder för att ägaren till *Emmaboda Glas AB*, Saint-Gobain-Pont-à-Mousson (Saint-Gobain), skall uppfylla det sysselsättningsgarantiavtal som slöts med svenska staten vid förvärvet av Emmaboda Glas AB.

Utskottet konstaterar att sysselsättningen vid Emmaboda Glas AB har gått ned kraftigt under senare år. Vid Saint-Gobains förvärv av företaget vid årsskiftet 1973-1974 uppgick antalet anställda till ca 700. Saint-Gobain utfäste sig då att upprätthålla sysselsättningen på i stort sett oförändrad nivå. I slutet av februari 1981 hade antalet anställda emellertid minskat till 425. I brev från Saint-Gobain till arbetsmarknadsministern i januari 1981 aviseras om ytterligare minskning av sysselsättningen. Vidare avser man att lägga ned det år 1976 bildade Emmaboda Industriutveckling AB.

Utskottet förutsätter att regeringen genom förhandlingar med Saint-Gobain hävdar den utfästelse som har givits av bolaget. Något särskilt uttalande av riksdagen synes emellertid inte erforderligt. Yrkandet i motion 1980/81:1946 avstyrks därför.

I motion 1980/81:1945 (s) föreslås att industriverket skall få i uppdrag att gå vidare med *utredningsarbetet på emballageglasområdet*. Motionärerna anser det vara orimligt att, som förordas i propositionen, det fortsatta utredningsbehovet skall tillgodoses inom ramen för den utredning (Jo 1980:05) som pågår inom jordbruksdepartementet angående frågor om återvinning av vissa dryckesförpackningar. De industri- och regionalpolitiska problem som är att förutse som följd av den kommande utvecklingen inom emballageglasindustrin kan enligt motionärerna knappast bli tillfredsställande belysta i en utredning som främst avser miljöfrågor.

Som motiv för inriktningen av den fortsatta utredningsverksamheten på emballageglasområdet anförs i propositionen att på förpackningsglasområdet gäller mycket speciella strukturförhållanden. Så sker t. ex. all tillverkning inom ett enda företag. Enligt propositionen finns det anledning utgå ifrån att uppkommande strukturproblem i första hand kan lösas genom förändringar inom företaget i fråga.

Utskottet instämmer i denna uppfattning. Utskottet har inhämtat att industriverket avser att genomföra en analys av bl. a. de sysselsättnings- och regionalpolitiska konsekvenserna av alternativa utvecklingar beträffande substituten till glas på förpackningsområdet. Motionärernas önskemål kan härigenom till viss del sägas ha tillgodosetts. Vad utskottet här har sagt innebär att motionsyrkandet avstyrks.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *avslag på propositionen*
att riksdagen avslår motion 1980/81:1946 yrkande 1,
2. beträffande *lån och strukturgarantier för manuell glasindustri*
att riksdagen med bifall till proposition 1980/81:89 i ifrågavarande del
 - a) godkänner vad som i propositionen föreslås om disposition av vid utgången av budgetåret 1980/81 tillgängliga medel på anslaget Lån till investeringar inom manuell glasindustri,
 - b) till *Lån till investeringar inom manuell glasindustri* för budgetåret 1981/82 anvisar ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.,
 - c) bemyndigar regeringen att under budgetåren 1981/82–1983/84 ikläda staten förpliktelse i form av särskilda strukturgarantier för manuell glasindustri, som innebär åtaganden om högst 25 000 000 kr.,
 - d) till *Kostnader för räntebefrielse vid särskilda strukturgarantier för manuell glasindustri* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 2 000 000 kr.,
3. beträffande *lån för alternativa sysselsättningsprojekt*
att riksdagen avslår motion 1980/81:1945 yrkande 6,
4. beträffande *kulturanslag till glasindustrin*
att riksdagen avslår motion 1980/81:1946 yrkande 7,
5. beträffande *importskydd*
att riksdagen avslår motion 1980/81:1945 yrkande 2 och motion 1980/81:1946 yrkande 6,
6. beträffande *för flera företag gemensamt exportföretag*
att riksdagen avslår motion 1980/81:1945 yrkande 1 och motion 1980/81:1946 yrkande 5,
7. beträffande *avskrivningslån för investeringar*
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,
8. beträffande *fortbildningsverksamhet*
att riksdagen med anledning av proposition 1980/81:89 i ifrågavarande del och motion 1980/81:1945 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,
9. beträffande *statligt bidrag till kollektiv forskning vid Glasforskningsinstitutet*
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,
10. beträffande *utbildning för manuell glasindustri*
att riksdagen avslår motion 1980/81:1946 yrkande 4,

11. beträffande *löntagarägda företag*
att riksdagen avslår motion 1980/81:1945 yrkande 3 och motion 1980/81:1946 yrkande 3.
12. beträffande *riktlinjer för åtgärder för den manuella glasindustrin*
att riksdagen med bifall till proposition 1980/81:89 i ifrågavarande del godkänner i propositionen angivna riktlinjer, i den mån de inte innefattas i utskottets hemställan under 7.
13. beträffande *småskaligt övertagande av vissa tillgångar inom glasindustrin*
att riksdagen avslår motion 1980/81:1946 yrkande 2.
14. beträffande *planglasindustrin och förpackningsglasindustrin*
att riksdagen med anledning av proposition 1980/81:89 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.
15. beträffande *Emmaboda Glasbruk AB*
att riksdagen avslår motion 1980/81:1946 yrkande 8.
16. beträffande *utredningsarbetet på emballageglasområdet*
att riksdagen avslår motion 1980/81:1945 yrkande 7.

Stockholm den 23 april 1981

På näringsutskottets vägnar
INGVAR SVANBERG

Närvarande: Ingvar Svanberg (s), Johan Olsson (c), Erik Hovhammar (m), Hugo Bengtsson (s), Sven Andersson (fp), Nils Erik Wååg (s), Margaretha af Ugglas (m) (mom. 3–16), Lilly Hansson (s), Birgitta Hambracus (c), Tage Adolfsson (m) (mom. 1–6, 8, 10–16), Lennart Pettersson (s) (mom. 7, 9), Bengt Sjönell (c), Rune Jonsson (s), Hadar Cars (fp) (mom. 5–16), Karl Björzén (m) (mom. 1, 2), Wivi-Anne Radesjö (s) (mom. 1–6, 8, 10–16), Birgitta Johansson (s), Per Westerberg (m) (mom. 7, 9) och Christer Eirefelt (fp) (mom. 1–4).

Reservationer

av Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Nils Erik Wååg, Lilly Hansson, Rune Jonsson, Wivi-Anne Radesjö och Birgitta Johansson (alla s)

1. Lån för alternativa sysselsättningsprojekt (mom. 3)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 5 med "Omfattningen av" och slutar på s. 6 med "motion 1980/81:1945" bort ha följande lydelse:

Det är angeläget att samhället har beredskap att vidta särskilda åtgärder av sysselsättningspolitisk natur för det fall att situationen för den manuella glasindustrin inte förbättras. För detta talar inte minst glasindustrins stora betydelse för vissa enskilda orter. Utskottet ansluter sig därför till förslaget i motion 1980/81:1945. Under en treårsperiod bör i speciella lånemedel 10 milj. kr. ställas till förfogande för att på glasindustriernas lokala arbetsmarknader skapa alternativ sysselsättning. Stödet bör kanaliseras via utvecklingsfonderna i Kalmar, Kronobergs och Östergötlands län.

dels att utskottet under 3 bort hemställa

3. beträffande lån för alternativa sysselsättningsprojekt
att riksdagen med bifall till motion 1980/81:1945 yrkande 6 till
Lån för alternativa sysselsättningsprojekt på glasindustrier för
budgetåret 1981/82 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett
reservationsanslag av 10 000 000 kr. att disponeras på de villkor
som utskottet har angivit.

2. Importskydd (mom. 5)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "1980/81:1946 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att importen från statshandelsländer och andra lågprisländer ännu inte har fått någon betydande omfattning. Erfarenheter-na från andra varuområden visar dock att importen från sådana länder kan öka mycket hastigt. Om en sådan utveckling sker i fråga om hushålls- och prydnadsglas uppstår ett allvarligt hot mot de svenska glasbruken. Införandet av ökat skydd mot s. k. lågprisimport skulle kunna motverka en utslagning av svensk produktionskapacitet. Det är mot denna bakgrund angeläget att regeringen ser över möjligheterna att förstärka importskyddet för den inhemska produktionen av hushålls- och prydnadsglas. Vad utskottet här anfört innebär att ifrågasvarande yrkande i motion 1980/81:1945 tillstyrks. Syftet med yrkandet i samma ämne i motion 1980/81:1946 blir därmed i huvudsak tillgodosett.

dels att utskottet under 5 bort hemställa

5. beträffande importskydd
att riksdagen med bifall till motion 1980/81:1945 yrkande 2 och

med anledning av motion 1980/81:1946 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

3. Utredningsarbetet på emballageglasområdet (mom. 16)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Utskottet instämmer" och slutar med "motionsyrkandet avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner inte att detta talar för en så begränsad ambition för det fortsatta utredningsarbetet som förespråkas i propositionen. I stället bör, som industriverket och motionärerna föreslår, den föreliggande förstudien följas upp med en bredare utredning på emballageglasområdet. Motionsyrkandet tillstyrks sålunda av utskottet.

dels att utskottet under 16 bort hemställa

16. beträffande *utredningsarbetet på emballageglasområdet* att riksdagen med bifall till motion 1980/81:1945 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.